

Проект на рамка на

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ КЪМ БЪЛГАРИТЕ ПО СВЕТА

Българите зад граница /близо три и половина милиона български граждани и лица от български произход/ са неделима част от българския народ и българската държава провежда политика за защита, подкрепа и духовно единение на всички сънародници, независимо от мястото на тяхното пребиваване. Те генерират в себе си значителен икономически, финансов, образователен, демографски, трудов и интелектуален потенциал. Овлабяването на техните възможности като държавна политика е от изключителна полза за България във външно и вътрешно политически, икономически, културен план. Те се очертават като възможен ресурс за преодоляване на негативните демографски тенденции в България.

Държавната политика към сънародниците по света се обуславя от:

- националните и държавните интереси интереси на страната;
- протичащите процеси на национално възраждане, на високата степен и желание за съхраняване на българско национално самосъзнание сред българските общности, както и на придобиване на българско гражданство от лица с български поризход;
- изградената и разрастваща се мрежа от граждански структури на сънародниците ни зад граница /общият брой на дружествата, клубовете, асоциациите, образователните звена, медиите, библиотеките, църквите и църковните общини по целия свят е повече от 700/;
- новите тенденции в глобален и регионален план и установените международни стандарти;
- възможностите за лобиране в полза на България както чрез позициите на отделни сънародници със солидно присъствие в политическия, стопанския и културния живот в съответното общество, така и чрез изградените най-разнообразни граждански структури;
- потенциала на българите и българските общности в чужбина като перспективен фактор в междудържавните отношения на страната;
- ползата за България във външно и вътрешно политически, икономически, културен, демографски план.

В началото на второто десетилетие на XXI-ви век са налице фактори, които предопределят нови стратегически подходи в държавната политика към българите по света:

- Пълноправното членство на България в Европейския съюз и произтичащите от това ангажименти на страната и правителството;
- Стабилното икономическо развитие и нарасналите възможности за активна и всеобхватна политика към българите по света;
- Наличието на значителни по обем български – исторически и „нови” – общности:
 - Българската емиграция – икономическа и политическа – в страните-членки на Европейския съюз в огромната си част е със запазено българско

гражданство. С такъв статут са и българите, живеещи в САЩ, Канада, ЮАР, Австралия, Нова Зеландия;

- Най-големите по обем български емигрантски общности в Европа са в Испания, Гърция, Федерална република Германия;

- Българските „исторически” общности в страните от ОНД /главно в Украйна и Молдова/ са от лица – граждани на съответните страни с български етнически произход. През последните три десетилетия една част имат придобито българско гражданство;

- В страните от Балканския полуостров най-големи са българските общности в Македония, следвани от тези в Румъния, Албания и Сърбия.

- Големият брой на българските граждани, постоянно или временно пребиваващи в чужбина след 1990 г. От тогава до първото десетилетия на XXI-ви век са емигрирали към 600 хил. български граждани;

- Увеличеният брой на емигриралите българи са с висока професионална подготовка. От посочените близо 20% са с висше образование, а по-голямата част от останалите - със средно образование;

- Значителният брой на българските студенти зад граница, обучаващи се във висши училища, главно в страните от Централна и Западна Европа, САЩ и Канада. В началото на новия век те са около 55 000 души;

- Протичащите процеси на национално възраждане, на желанието за съхраняване на българско национално самосъзнание сред българските общности, както и на установяване на публично-правни връзки на сънародници с България, намиращи израз в:

- Устойчивата тенденция към увеличение на броя на лицата от български произход, желаещи да придобият българско гражданство. Над 100 000 са българите, придобили българско гражданство за периода 1990 г. – 2012 г. Социално-икономическият фактор е водещ в процеса на придобиване на българско гражданство;

- След официалното приемане на България в Европейския съюз на 1 януари 2007 г. 54 841 лица от български произход са придобили българско гражданство;

- Трайната тенденция лицата от български произход, кандидатстващи за придобиване на българско гражданство, да са в най-активна възраст – от 20 до 40 години. Такива са близо 70 % от придобилите българско гражданство граждани на Република Македония и Република Молдова;

- Увеличаването на броя на лицата от български произход, завършващи висше образование в България. От 1993 г. те са повече от 10 000. Придобитите специалности, владенето на български език и сравнително високата степен на интеграция в българското общество по време на тяхното обучение в България прави тази категория специалисти потенциален контингент за трайно установяване в България.

- Разрастването на мрежата от граждански структури на сънародниците ни зад граница. Понастоящем повече от 700 са дружествата, клубовете, асоциации, училищата /съботно-неделни/, медиите /вестници, списания, радио и телевизионни станции/, библиотеки, църкви и църковни общности по целия свят;

- Нарастването на броя на училищата /съботно-неделни/, в които се обучава май-младото и подрастващото поколение българи зад граница. В края на първото десетилетие на века те са около 150.

- Наличието на демографска криза на българската нация и недостига на работна сила;

- Превръщането на България от страна, излъчваща емиграция, в приемаща страна:

- Налице е процес на завръщане в България на български граждани, включително студенти и специализанти, обучавали се в чуждестранни висши училища и институти;

- За периода 1992 г. - 2001 г. в страната трайно се завръщат 19 000 български граждани. След този период се завръщат по около 20 000 български граждани годишно, пребивавали продължително в друга държава, като през 2006 г. този брой се утроява;

- Нарастването на броя на лица от български произход от чужбина, които трайно се установяват в България. От началото на 90-те години на XX в. те е са между 15 000 и 20 000 души с български етнически произход (главно от Казахстан, Молдова, Украйна, Русия, и по-малко от Сърбия и Македония);

- Задълбочаващата се тенденция към трайно установяване в България на граждани на Европейския съюз – главно от Великобритания, Германия, Гърция.

1. Принципи

Политиката на Република България към българите по света се основава на националните и държавни интереси и на международните принципи в тази област.

а. Законност и защита на човешките права

- В съответствие със законово установените норми, със задълженията на страната по Договора за присъединяване към Европейския съюз и с установените международни стандарти в тази област за основните индивидуални права и свободи, както и на изградената нормативна база за защита правата на малцинствата. Държавната политика към българите по света е съобразена с националната сигурност на страната.

б. Прозрачност

Активна политика за повишаване на информираността на гражданското общество в страната и на българските общности по света относно значимостта на държавната политика към сънародниците ни зад граница за просперитета на Република България.

в. Анализ, научност и проактивност

Извършване на периодичен и безпристрастен анализ на състоянието на българските общности по света и актуализиране на мерките за реализиране на държавната политика на Република България към сънародниците ни зад граница.

г. Отчетност, мониторинг и контрол

Държавната политика към българите по света се реализира чрез годишни програми, съдържащи конкретни цели, дейности и очаквани резултати. Задължителен елемент на държавната политика е диференциран подход към всяка българска общност зад граница, съобразен с условията на нейното формиране, развитие, съвременно състояние и перспективи.

д. Координация между институциите

Държавната политика се осъществява при координация между държавните институции, организациите на гражданското общество, академичните институти и средствата за масово осведомяване;

2. Целеви групи

Държавната политика е ориентирана към четири целеви групи:

а. „Исторически” български общности по света и лица от български произход с чуждо гражданство;

б. Български общности, останали извън държавните граници на Република България в резултат на международни договори, и лица от български произход с чуждо гражданство;

в. Български емигрантски общности и лица с българско и/или чуждо гражданство;

д. Млада българска емиграция с българско и/или чуждо гражданство.

3. Стратегически цели на държавната политика

Държавната политика към българите по света е ориентирана към постигането на следните стратегически цели:

- съхраняване на българското етнокултурно пространство зад граница;
- съхраняване на националната, културната и духовната идентичност на всички български граждани по света;
- включване на младата българска емиграция в стопанския и културния живот на България;
- благоприятното разрешаване на демографската криза на българската нация;
- изграждане и поддържане на българско лоби в чужбина.

4. Оперативни цели на държавната политика

- опазване и възраждане на българското национално самосъзнание, етнокултурна и религиозна идентичност на българите и българските общности зад граница;
- подобряване на емиграционния баланс на страната;
- хармонично включване в българското общество на български граждани и лица от български произход, трайно установяващи се в страната;
- създаване на подходящи условия за мотивиране към професионална реализация в България на висококвалифицираната емиграция;
- включване на културния, деловия и обществения елит на българската емиграция като ресурс в полза на България в двустранен и многостранен план;
- разпространение на положителния образ на България по света;

- извличане на максимална полза за страната от глобалното движение на хора.

5. Приоритети

Държавната политика се реализира чрез програми, съдържащи конкретни цели, дейности и очаквани резултати. Основните насоки на държавната политика са:

- създаване на единна нормативна база, регулираща обществените отношения на държавата с българските граждани и лицата от български произход, живеещи в други страни;
- разработване и прилагане на цялостен механизъм за съхраняване на българския език, както и нормативното уреждане на статута на българските образователни звена в чужбина;
- поддържането на устойчиви връзки с българските общности и подпомагане на техните структури - организации, асоциации, дружества, клубове, медии, образователни звена, читалища, театрални и фолклорни състави;
- подпомагане на българските църкви и църковни общини по света;
- съдействие за създаването на нови културни, образователни, информационни звена, църкви и църковни общини с цел стимулиране разширяването на мрежата от структури на българските общности по света;
- защита на правата и интересите на българите по света в пълен обем;
- информационно обслужване на българите и българските общности по света;
- подкрепа на българската култура и изкуство по света;
- разпространение на българската култура по света;
- проучване на проблемите на българските общности - психологически, социални, културни, икономически, пред които са изправени, и тяхното разрешаване на институционално ниво;
- анализ на нагласите на младата висококвалифицирана емиграция за завръщане и професионална реализация в родината.